

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četr leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Za trpljenjem pride veselje.

Učakali smo se zopet veselih velikonočnih praznikov. Zima je prešla, spomlad nastopila, post preminol, velikonočni čas je tu. Po celem svetu se glasi vesela: aleluja. Kristus je vstal, premagovalec smrti, slavljen in počeščen od nebes in zemlje; to pa še le po neizmernem trpljenju; kajti On sam pravi učencema v Emmaus gredočima: treba je bilo, da Kristus trpi in tako vnide v svoje proslavljenje, ali čast in veselje.

Jednaka je sploh osoda človekova na zemlji potujočega v nebesko očetnjava; a ne samo posameznih ljudij, ampak tudi krščanskih stanov, narodov, držav, zlasti pa sv. katoliške Cerkve.

Slednja trpi kakor njeni začetnik Kristus, vseskozi preganjanje, toda naposled povsod zmaga. Kdo bi bil mislil, da se jej kedaj mogočni, krivoverski Bismark ukloni? No, in vendar se godi to ravno sedaj. Pretečeni teden so lutovski konservativci, na prigovor Bismarkov in nemškega cesarja Viljelma, sprevidevši neumnost, brezuspešnost, a pogubnost kulturne borbe za nemško-prusko državo, prvič po 10letnem sovražnji podali roko katoliškim poslancem in sklenoli sv. katoliškej Cerkvi sovražne postave zatreti. Ves svet se temu čudi, liberalci in freimaurerji z zobmi škripljejo, a verni kristijani se velikanske zmage veselijo. Učakali so se vesele aleluje!

Naše avstrijsko cesarstvo je neizmerno trpelo pod blizu 20letnim nasilstvom nemških liberalcev in freimaurerjev. L. 1879 se nam je posrečilo pri volitvah za državni zbor liberalce za malo glasov sicer pa vendar le v manjšino potisnoli. Konservativno-narodna večina je vedno bila v nevarnosti propasti, Stremajer in več liberalcev je sedelo še na ministerskih stoli.

Ob enem je liberalna stranka grozno razsajala na vse strani. Toda naši poslanci so pod vodstvom grofa Hohenwarta med seboj složnost ohranili, ministerstvo grof Taaffejevo ohranili, vse napade odbili, liberalce do enega vse iz ministerstva spodrinoli in ravno pretečeni post libe-

ralno stranko smrtno zadeli sklenovši premembo za volitve pri velikem posestvu na Českem in raztegnivši volilno pravico na vse petakovce t. j. ki plačujejo vsaj 5 fl. direktne dače. Tako mogočna, kakor je bila, ne bode ošabna liberalna stranka nikdar več. Narodi avstrijski so tega slobodno veseli. Dal Bog, da bi rane jim po liberalnih postavah, naredbah in dostojanstvenikih udarjene kmalu zacelile.

Slovenci smo po svojih poslancih zdatno pripomagali nemško liberalstvo podreti. A to je tudi vse, kar smo desegnoli. Čehi so dobili gimnazije, realke, vseučilišče in zdatno odločbo ministersko, da se česke uloge pri uradih sprejemajo. Poljaci, Italijani uživajo popolno enakopravnost. Ubogi Slovenci in sploh Jugoslovani pogrešamo še vse. Nimamo uzroka v narodnem oziru veseliti se velikonočne aleluje. Vidimo pred seboj novo borbo.

Deloma jo uže bijemo pošiljajoč številnih prošenj državnemu zboru. Nadaljevati jo hočemo na Štajerskem s pomočjo „slovenskega društva“, katero v kratkem stopi na javnost, na bojišče. Zahtevajoči golo pravico, ne delajoči nikomur krivice hočemo in moramo zmagati in pridobiti to, kar nam je za obstanek in napredek potrebno in kar nam je cesarjeva beseda v osnovih državnih postavah uže zagotovila. To mora biti. Le pomislimo, kako se je število javnih služeb, uradov, profesor na spodnjem Štajerskem pomnožilo. Če ne silimo na slovenščino v uradih in srednjih šolah, zasedejo nam vse službe Nemci, ki bodo nas čedalje bolj na stran tiščali in naposled zadušili.

Kmetski stan je sicer nekaj malega liberalnih nadlog otrešel, kakor smo zadnjič razkazivali. Toda še več se mora storiti, da ga pogina otmemo. Tukaj je tedaj tudi še treba vojskovanja, dela in trpljenja. Mnogo pripomagala bi dobra letina, za katero hočemo posebno velikonočne praznike ljubega nebeskega Očeta prositi. Uslišal nas bode vsemogočni Bog, tem gotovejše, ako vstanemo iz groba grehov k novemu življenju milosti in dopodenja božjega,

Kako uboge koroške Slovence v šolah ponemčujejo.

(Govor državnega poslanca dr. Vošnjaka v drž. zboru.)

Župani koroški trdijo in, kakor pravijo, razjarjeni odbijajo, da se more vsled nemškega pouka v naših slovenskih srednjih šolah žalostno zaostanje v splošnej omiki, slabo gospodarenje in vidno padanje ljudskega blagostanja zaznamovati. Oni trdijo, da so to neresnice, da, oni celo najdejo, da se prav dobro gospodari, oni se hvallijo, da jim gre prav dobro, sklepati se mora torej, da mislijo, da se jim zaradi znanja nemščine tako dobro godi.

A tudi trditev nij resnična, da je blagostanje v Koroški tako veliko. Gospoda moja, če je uže tako daleč prišlo, da so, kakor se godi v Koroški, skoro cele doline nakupile topilnice-fužine, in da so se kmetje s posestev spravjali, kakor v Teistonu, če pride tako daleč, da so v samo jedne občini Zavrhu grofa Thurna topilnice nakupile 40 kmetij, da so se torej vsi ti kmetje iztirali in naredili v nemaniče; da niso več samostojni prebivalci na svojih kmetijah, ne! da so postali sužnji velikemu kapitalu (Čujte! čujte! na desnici), gospoda moja, tedaj naj se ne govori o blagostanju v Koroški. To je žalostno znamenje nazadovanja in bojim se, da naposled pride vsa Koroška v roke topilnicam, v posest velikega kapitala, in da se bode kmetski stan povsod zatrl. In potem bode tem dobrim kmetom znanje nemščine malo koristilo.

Župani koroški celovskega okraja kažejo v svojej izjavi na spomenico onih 97 katehetov, katere sem v svojem času v interpelaciji omenjal, in o njih se opaža, da delajo „fakcijsko opozicijo“, ker zdanjim napravam ljudske šole nasprotujejo. Kdor pozna duhovščino v Koroški, vè, da je morda najmenj voljna, fanatično se potezati za kaj. Duhovščina v Koroški živi s svojim ljudstvom, pozna njega potrebe in deli z njim veselje in žalost. O njej ne moremo trditi, da se je kedaj močno v politiko vmešavala, še menj pa v opozicijo proti kateremu zakonu in katerej odločbi; naopak, večkrat bila je še premlačna, po mojem mnenji namreč in osebno v narodnem oziru ni storila nič posebnega.

A ravno to toli pretrepežljivo in mirno duhovščino je 12 let obstoječi šolski zakon do tega privel, da se je vzbudila in naposled vladi in deželnemu šolskemu svetu naznanila, kaki so prav za prav uspehi te nove uredbe šol. 97 katehetov je 12. marca 1878 naznanilo deželnemu šolskemu svetu svoje prošnje in želje gledé verskega nauka v ljudskih šolah. Oni se nanašajo na državni šolski zakon, po katerem mora biti verozakon učni predmet v ljudskej šoli in za kateri se mora upeljati vselej primerna dovoljena šolska knjiga.

Res da je slovenski katekizem upeljan, a oni trdé, da se otroci v šoli niti toliko brati ne

naučé, da bi umeli ta katekizem. Nemščine pa tudi ne umejo, torej ostane pouk v veroznanstvu brez sadu.

Oni pravijo — hočem nekaj mest z dovoljenjem gospoda predsednika navesti, ker mi je na tem, da trditve svoje interpelacije kot resnične dokažem — (bere): „da skoro izključljiva raba nemškega učnega jezika v čisto slovenskih šolah s popolnim izključenjem slovenščine kot materinščine naših šolskih otrok in družega zakonito enakopravnega deželnega jezika, kakor je v naših šolah, nasprotuje vsem pedagogičnim načelom in je ovira izomiki slovenske mladine v učnih predmetih ljudske šole in ta vendar nikakor ne more biti namen visokega deželnega šolskega sveta.“

Tu mislili so katehetje prenašlo, ker je ponemčevanje, kakor znano, namen deželnega šolskega sveta. Ti katehetje pravijo (bere): „da se čutijo zavoljo verskega pouka v svojej vesti dolžni, da proti takej nadvladajočej rabi nemščine v čisto slovenskih šolah in popolnej izločitvi slovenščine kot materinščine šolskih otrok iz šole ulež odločno zavarovanje in da so primorani, poučevanje v čisto slovenskih šolah“ — v slovenskih krajih bi se pač moralo glasiti, ker slovenskih šol ni — „postaviti na naravno in jedino pravo podlago materinščine učencev, ne da bi s tem se izločilo priučenje nemščine, kajti ljudska šola ne sme postati samo učilnica jezikov, ona mora biti vedno učilnica ljudske omike.“ Oni predlagajo, da bi v ljudskih šolah vsaj do petega leta slovenščina ostala učni jezik in da bi se stoprv v petem letu upeljala nemščina kot učni jezik. Jaz menim, da se je tu šlo zelo daleč, da se ljudska šola ne more smatrati učilnico jezikov, da torej mora ostati v ljudskej šoli materinščina učni jezik do zadnjih let. Vendar se nečem z njimi pričkati, ker poznajo odnošaje v Koroški in vedoč, kaj ugaja tem odnošajem. Oni stavijo prošnjo (bere): „Deželni šolski svet naj učiteljem naroči, da pri poučevanju rabijo slovenščino kot učni jezik in jo rabijo do petega leta in učence v njej vadijo do spretnosti pismenega izraževanja mislij in še le v najvišjih treh letih nemščino kot učni predmet uporabljajo.“

Deželni šolski svet koroški ni, kakor umevno, se oziral na to peticijo v letu 1878.; izdal je marveč določbo, naj vse ostane pri starem in pri tej priliki omenil je deželni šolski svet skoro isto, kar so omenili župani v svojej izjavi tako, da se mi v resnici čudno zdi strinjanje obeh pismenih izjav, in vir tej izjavi se mora skoro gotovo kje drugje iskati, nego v prostem zborovanji županov. Deželni šolski svet je namreč opazil v svojej določbi nasproti vlogi katehetov (bere): „da klasifikacija v peticiji izraženih bojznij nij potrdila, ker je v vseh teh šolah 98·6 odstotkov zahtevam tudi v veroznanstvu zadovoljilo in samo 1·4 odstotkov ne.“ Gospoda moja! Kdor vè, kaj

pomenijo take klasifikacije v ljudskih šolah, ne bode tej opazki prideval nikake pomembe. Sicer pa so ti katehetje v vlogi na ordinarijat, o katerih vlogi bodem še govoril, sami izjavili, od kod to izvira.

Če bi namreč katehetje ostro postopali, kakor jim predpisuje zakon, če bi zahteve, katere bi se morale staviti, tudi stavili, da bi potem zelo malo otrok moglo prestopiti v višje razrede, potem bi klasifikacija v veroznanstvu skoro vse otroke ovirala prestopiti v višje razrede. Kateri katehet pa bi se hotel takemu sovraštvu v občini izpostavljati? Tega ne bode nihče storil in zato so zahteve kolikor možno pomanjšali in na podlagi teh klasificirali. To se godi in se je vedno v ljudske šole godilo, ker nimajo spričala ljudske šole dalje nobenega pomena za življenje. Klasificiranje ljudske šole niti nima vrednosti, da bi iz nje prestopiti se moglo v srednje šole, narediti se mora izkušnja, predno se more vstopiti v srednje šole. Zato ne bode nobeden katehetom za zlo jemal, če se takemu sovraštvu od strani občine izpostavi nečejo. (Dalje prib.)

Gospodarske stvari.

Ozimina in jarina zajedno.

Kmetovalec, katerega ozimina rž je prav redka in slaba skozi zimo prišla, je med ozimino spomladi posejal jaro žito. Posejano seme je bilo potem z valjarjem pod prst pospravljeno in je začelo kmalu prav lepo poganjati in rasti. Cela posejatev je se kazala prav nejednaka, kar visokosti slame tiče, sicer pa je prav gosta bila. Na hektari se je od nje pridelalo 180 meterskih centov žita, ko je sama jarina in sicer pšenica le po 110 meterskih centov vrgla. Vrh tega pa je rž, med katero se je spomladi seme jare rži posejalo bilo, prav čista ostala, nasproti pa je bilo med ono, v katero se spomladi ni jarega žita vmes posejalo, vse polno plevelnega semena.

Sadunosnemu drevju je dobro malo porezati korenine. Če se sadnemu drevesu včasih korenine nekoliko porežejo tako se s tem rodovitnost drevesa močno poviša. To se pa tako-le zgodi. Prst se okoli debla v primerni daljavi od njega odkoplje in vse korenine, ki niso popolnoma zdrave, se močno nazaj porežejo, in jama zopet z dobro prstjo zasuje. Če se pri ti priliki zamoči s slabo gnojnico, je tudi dobro. Pa tudi nebolene korenine je dobro nekoliko nazaj porezati, ker se s tem silijo nove sesavne koreninice pognati. To delo se mora zgoditi predno začne sok po drevesu krožiti, tedaj meseca aprila ali maja in jeseni avgusta ali septembra. Navažanje dobre gnojne prsti tudi pomaga, združeno navaževanje dobre prsti s porezanjem korenin ima še dosti boljši vspeh. Dobro je tudi drevesu krono o ti priliki porezati in pregosto vejevje iztrebiti.

Kdor prav molze, več namolze. Razno opazovanje in pa razne skušnje so resnico gori povedanega izreka potrdile. Pa le malo je dekel kravaric, ki bi znale dobro molzti ali dojeti. Skušnja je učila, da je dobil neki posestnik, ki je imel več mlečnih krav v hlevu, človeka, ki je znal prav dobro krave molzti in od tega časa so mu krave dosti več mleka dojile vkljub temu, da so bile ravno tako krmljene, kakor poprej. Treba je toraj na kravarice pazko imeti in jim veliko marljivost in skrb pri molži priporočati. Dobro bi bilo, da bi na to okoliščino tudi kmetijske družbe in njih podružnice svojo pozornost obračale. Kajti prava molža je umetnost, ki je ne zna vsak, in ktere se je treba učiti. Krava se mora v kolikor mogoče najkrajšem času pomolzti, pri tem pa nikakor ne mučiti in nadlegovati. Mleko se mora v žehtaru vsakokrat peniti, kedar ravno od krave pride.

Belgijski vrtnarji dajejo raznemu sadju razni okus. Nek vrtnar belgijski je napikal z iglo sad in vsakokrat pred pikom jo pomočil v tekočino, s katero je hotel okus sada navdati. To delo se od deset do deset dni po dvakrat ponovi in sad dalje na drevesu zoriti pusti. Tekočina tako v sad spravljen, prešini cel sad in mu daje okus, kakoršnega mu vrtnar podati hoče. Včasih je ta od izvirnega okusa popolnoma preinačen. Če se s tem sadu redivna moč pomnoži, ali ustam priležnejši okus podeli, ali za oko lepši napravi, je toraj vredno poskušbe.

Dopisi.

Od sv. Lorenca na Dravskem polji. (Letina. — Nov župnik. — Pomilostenje.) Jeseni nas je bilo lani neugodno vreme sila mudilo, le siloj smo še svojo setev v zemljo spravili, nekaj pa smo je popolnem opustili. Vendar se je žito, hvala Bogu, dosehal že precej obraslo, in če ga ne bo pa zdanje deževje zadržalo, utegnemo še lepe žetve učkati. Zadnje nedeljo smo bili malo mraza imeli, pa menimo, da nismo, tudi po vinogradih ne, kaj škoda imeli. Na cvetno nedeljo smo, kakor so nam naznanili, novega župnika preč. g. Franca Rata iz Frami doli dobili, mi jih smo radi sprejeli, ker nam niso več neznan, posebno pa še za to, ker upamo, da bomo poleg njih še tudi čast. g. kaplana obdržali. Brez drugega sv. opravila bi se za naše mlade ljudi zmerom v strah bili. Hudobija je že tudi pri nas do vrha prirasla. Svitli cesar so bili lani lep denar tistim odločili, ki so po toči posebno škodo trpeli. Ali nekaterim malopridnežem je to vse premalo bilo in so od župana Št. Voduseka več darú terjali. Njegova žena, katero so bili samo doma našli, jim je zato nekaj žarkih povedala, pri tem pa so ji tudi nekatere besede ušle, ki so jih oni hitro pobrali, nekaj zasukali, in reva je bila vsled njih pri okrožni sodnji v Celji zavoljo razžaljenja

njih veličanstva na pet mesecev ječe obsojena. Lehko si človek misli, koliko huđ udarec je to za pošteno županovo hišo bilo. Ali človek obrača, Bog pa obrne. Županu se je svetovalo, naj bi šel svetlega cesarja prosit milosti. In vrli mož je to storil, Njih veličanstvo lepo slovenski poprosil pomilostenja svoji ženi, in kar je prosil, je izprosil: Že takrat so mu bili svitli cesar slovenski obljubili, da ga bodo, če se bo le dalo, uslišali, in sedaj je prišla vest, da so ženi celo kazen odpustili. Slava Njih veličanstvu! slovenski kmetje pa vidite iz tega, kako je treba vam v besedi previdni biti, pa da imate tudi vi v svetlem cesarji dobrega očeta.

Iz Ormoža. (Dopolnilna volitev v okrajni zastop.) V velikem posestvu izvoljeni g. Kofler je nehal biti okrajni zastopnik; namesto njega pa se bode volil novi zastopnik v tej skupini. Razpisana je že volitev na den 17. aprila. Nedavno je bilo čitati v „Südsteirische Post“, kako tukajšnji g. sodnik Kmetič pooblastila lovi od velikoposestnikov, zvnaj ormoškega okraja bivajočih, da bi le pripomogel v zastop spraviti si privrženca nemškutarja, kakega liberaluha, vsikdar napadajočega naše domačine, ki bi zasmehoval naš slovenski jezik in se ne brigal za blagor tega okraja. Istina je namreč, da narodna stranka nima stalne večine, in da v mnogih slučajih odločuje nemškutarstvo pod vodstvom tukajšnjega sodnika; zato je pa v okraji še marsikateri nered; marsikaj se mora predružačiti, da se izpolnijo želje tukajšnjega ljudstva. Ta dopolnilna volitev bo sicer le en glas dala eni ali drugi stranki; pa že en glas je odločilen in le z enim glasom je narodna stranka propala pri volitvi udov v okrajni šolski svet. Obračamo se toraj do vseh kmečkih velikoposestnikov, naj nikakor ne zamudijo priti k volitvi ob pravem času in naj dā vsaki svoj glas narodnemu kandidatu: gosp. Simonu Kandriču, gostilničarju v Ormoži, za katerega bodo glasovali vsi ormoški narodnjaki. Gosp. Kandrič pozna dobro celi okraj in njegove potrebe, ker ga kot vinokupec mnogokrat prehodi; kazal je do sedaj tudi vsikdar zmernost, pa tudi odločnost v narodnih zadevah. Ne dajte se toraj pregovarjati od svojih nasprotnikov, naj se zovejo Kmetiči, ali Petovari, ali Dirmajeri, posebno pa ne od občinskega sluga Kukoveca, ali pa od Martine-eljna, Vi, ki nad 60 gld. dače plačujete! Nočemo posebno omenjati vrlih Središčanov, izkazali so se vsikdar narodni in složni in upamo tudi to za sedaj in za naprej, posebno pričakujemo to od gosp. Čuleka, kakor župana vsikdar narodnega Središča. Pozivljamo pa posebej in po imenu te le velike posestnike, naj glasujejo za narodno stvar in naj se na vsaki način volitve udeležijo, namreč gospode: Stiberc Blaž iz Pušince, Ivanuša Martin iz Huma, Simonič Jožef iz Ivanjkovec, Rajh Alojz od sv. Miklavža, Skerlec Martin od sv. Tomaža,

Canjkar Lorenc iz Savec, Majcen Tomaž iz Bratonečic, Muhič Andraž iz Cvetkovec, Kralj Jožef iz Pavlovec, Horvat Anton in Munda Simon, oba iz Cvetkovec, Alt Ivan iz Velike nedelje, Meško Jožef iz Savec in Munda Jurij iz Bratonečic. — Toraj naprej zastava Slave!

Iz Kostrivnice pri Slatini. (Tukajšnjemu čast. gosp. župniku) Gašperju Lesjaku je v torek 28. marcija ob treh popoldne nekdo iz ene sobe zlato žepno uro, ki je 67 gld. veljala, in en bankovec za 5 gld., iz druge sobe pa 7 gld. srebrnega denarja ukradel. Župnik so bili le za malo časa sobo zapustili, in v tem času je neki „vandrovec“ v farovž šel. On je neki mesarski pomagač, 20 let star, nosi črno sukunjico (šlifer), visoke, nagubane, pod kolena zapete škornje (mehikanke). Prišel je od Rogačke Slatine, in je šel iz farovža na Podplat; naprej pa, se ne vé, kam, najbrže na Celje.

Od sv. Jurija na južnej železnici. (Priden župan). Naša občina ima samo 75 kr. občinske doklade. Druge srenje plačujejo mnogo večjih, nekatere n. pr. Šmarijski trg pa tudi okolica po 1 fl. 23 kr. Temu se moramo res čuditi, posebno če sledече pomislimo: Imamo n. pr. 4razredno ljudsko in kmetijsko nadaljevalno šolo, za kojoj je vpisanih čez 600 otrok s 4 učitelji. Za stanovanje učiteljev pa skrbi občina. Za popravilo cerkve smo v dveh letih nad 2000 fl. potrosili. Farovski blevi stanejo nad 3000 fl. Popravilo mostov, bervij, kanalov, jarkov in občinskih cest stane na leto čez 300 fl. Teh izdatkov prepriča nas občinski račun. Pri nas skrbi pa blagi župan tudi za zboljševanje živinoreje (za žlahna plemena goveje živine in svinj), za žlahna travniška in poljska semena. Skrbi pa župan tudi za povzdigo sadjereje; razdelilo se bode brezplačno že čez nekoliko let več tisoč požlahnjenega drevja raznih plemen med kmete in sploh med tiste, koji imajo zemljo za sadno drevje. Kakor povsod je tudi tukaj semtertja kakšen zagrizljivi polovičnež, kateremu je vsak napredek trn v peti, ter se blagim upeljavam ustavlja. Ali tako dela neumnost, nevednost ali grda zavist. Pameten človek vé takšno delovanje dobro ocenjevati. V zaslugo šteti moramo vse te koristne upeljave, zavode, naredbe in še vestno postopanje in štedenje pri občinskem zastopništvu našemu mnogo spoštovanemu občinskemu predstojniku č. g. Dr. Ipavicu. Že 12 let ta blagi gospod to častno mesto zavzema a še krajcarja za svoj trud do sedaj od občine ni zahteval, a koristil pa njej je že mnogo. Bog mu povrni! Slava mu!

Iz Ljutomera. (Društvene razmere) so začele v zadnjem času nekako čudne postajati. Stranke, ki so poprej trdno vkupaj stale, so se začele drobiti in razpadati, in bojimo se, da se iz tega nebi celo osebna sovraštva porodila. Vzrok temu pa je vprašanje o lastnini premoženja, ki se v občini ljutomerskej nahaja, ter še dozda ni

bilo na nikogar ime v zemljiščnih knjigah vpisano. V občini Ljutomerskej nahaja se namreč precej premoženja, s katerim so pred letom 1848 gospodarili in ga uživali sami tržanje, to je: tako zvani purgarji, kateri so si od taistega tudi večkrat kaj med seboj razdelili, in še posebno njih nasledniki toraj sedaj imajo tako zvane purgarske deleže. Poslednji toraj rečeno premoženje držijo za svojo lastnino, in so od tega tudi dozdej korist uživali. Zdaj pa pri narejanji novih zemljiščnih knjig prišla je ta reč zopet v pretres. Purgarji so premoženje za svojo lastnino naglasili, in občinski odbor je tudi temu pritržil in izrekel, da po pravu le taistim sliši do tega premoženja popolna pravica lastnine. Med tem prišla je ta reč tudi deželnemu odboru do znanja. Taisti, da poravna nasprotje, pošlje enega svojih udov, da tukaj posreduje, in res se je temu tudi posrečilo purgarje nakloniti, da od terjatve do lastnine odstopijo in si pridržijo samo pravico uživanja do tega premoženja, ker bi po tem takem bilo zavarovano, da se premoženje ne razdruži in ne raztepe.

(Konec prih.)

Iz Koroškega. (Družba sv. Mohora zasramovana.) V šte. 8. „Slov. Gosp.“ nahajamo sestavek o slavnej družbi sv. Mohora, v katerem se nam kaže, kako lepo se razcveta in koliko dobrega sadu da je uže obrodilo delovanje omenjene družbe. Pisatelj onega članka priporoča knjige za šolske knjižnice in z veseljem omenja, da se uže veliko šol po Slovenskem nahaja med njenimi udi, ter pravi: „Gospodje duhovniki in učitelji, ter sploh vsi šolski prijatelji skrbite za mladeži pošteno berilo od družbe sv. Mohora!“ Vse drugače pa misli nek slovensko-koroški učitelj. V šte. 3. v Celovci izhajajočega lista „Freie Stimmen“ spravl se je nad slavno našo družbo, ter udriha po njej na prav surov način. Slovensko ljudstvo koroško jelo je se probujati in zavedati, ter zahteva, naj se upelje v naše ljudske šole slovenščina kot učni jezik, kar edino je tudi prav. To pa tega „slovenskega učitelja“ („Volksstimme“ trdi, da leta učitelj ni nikdo drugi, nego g. Valentinič.) strašno jezi in v svojej vročici razbija okrog sebe, sramoti slavno družbo, napada slovenske rodoljube, kateri so tako predrzni, da se podstopijo ljudstvo poučevati, ter na prvi pot narodnega in krščanskega izobraženja napeljevati. Pa čujmo, kaj leta učenjak piše. Naj prvo vpraša: „Zakaj pa se voditelji ljudstva tako za slovenščino poganjajo?“ Potem pa odgovarja in piše dalje tako: „En sam uzrok je in leta nam razjasnjuje vse. Naša nova šola, v kateri se po vsih krajih Koroške pred vsem gleda na znanje nemškega jezika, opovira lete gospode v izpeljavi svojega narodnega, ob enem nazadnjaškega programa. Slovenski kmet, kteremu je zelo na tem ležeče, da se nemščine povoljno nauči, jel bi s časoma duševno svojo hrano iz nemških bukev zajemati, družba sv. Mohora v Celovci,

ktera svojim udom molitvene bukve, življenje svetnikov in druge filozofične (?) razprave prinaša, katerih del pa slovensko ljudstvo vsled novega pismenega jezika ne razumé, ne zadovolila bi več svojih družabnikov, katerih 90 odstotkov pripada voljnim ovčicam duhovščine na deželi. Družba bi toraj jela očividno hirati in slovenski kmet, ki samo g. fajmoštru na ljubo plačuje društveni donesek enega goldinarja, pozneje pa društvene knjige nečitane v prahu ležati pusti ob enem pa g. župniku kot slepo orodje posameznih volitvah služi, leta slovenski kmet utegnil bi se premisliti, otesti verige raz sebe in jo potegniti v tabor nasprotnikov, v katerem se itak uže vsi izobraženi Slovenci znajdejo. Proč tedaj z nemškimi šolami in nemškim izobraževanjem v imenu sv. Mohora! On ne potrebuje izobraženih Slovencev, družba njegova zamore le obržati se, ako neumnost in fanatizem (prenapetnost) v Slovencih prevladuje. Kaj neki mar le-tim voditeljem ljudstva našega, ako ono škodo trpi, da le slovenski kmet Mohorjev goldinar plača.“ Tako piše leta „slovenski učitelj“! Tako pisati zamore le človek, kateri je zdravi razum čisto izgubil in kterege vodi slepa strast in grozno sovraštvo do vsega slovenskega. (Dalje prih.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Pešica vstašev bila je na pobegu čez Taro zahitena, ter je zgubila 39 mrtvecev, drugi so zbežali v Črnogoro. Naših ni pal nobeden. To utegne biti konec vstaji. Generali zahtevajo za varnost Hercegovine okolo 20—30 milijonov, da se pozidajo trdnjave. Določeno pa še ni nič. — Cesar so barona Krausa imenovali za namestnika na Českem; pravični mož je Čehom in Nemcem po volji. — Grof Hohenwart predseduje od cesarja imenovanej komisiji, ki ima preiskavati in nasvetovati, kde bi se pri številnih gosposkah kaj dalo pribriniti, da bi menje stale. Slišati je, da bo več namestnij razpuščenih, ker so predrage in ne ravno potrebne. — Na Dunaji so ljudje čedalje bolj hudi na predrzne Jude, ter se v shodih pogovarjajo, kaj bi storiti bilo? — V Gradci je umrl deželni predsednik baron Myrbach. — Slovanski kmetje v Moravskem snujejo veliko „kmetško družbo“ na krščansko-konservativnej podlagi. Čudno pa je, da jih spodbujajo nemški kmetje spodnje avstrijski, ter obetajo podpore. To kaže, da ni treba večnega boja in hujškaja Nemcev na Slovane, ampak da se lahko v miru pogodijo brž, ko Slovanožrecev liberalcev ni zraven. — Drugače ravnaajo nemški listi „Tagespost“, „Marburger“ in „Cillier Zeitung“ na Štajerskem. Ti listi in jihovi pisači in zaštitniki ščujejo Nemce neprestano na Slovence. Naposled so še nemčurski kričači mestne zastope v Mariboru, Ptujih in Celjih napeljali v to, da so sklenoli resolucije in odposlali prošnje državnemu zboru zoper

pravične želje, prošnje in zahteve Slovencev gledé jednakopravnosti slovenskega jezika v šolah in uradih. Najbolje neumna je mariborska: ta brodi nekaj o nevarnosti „kulture“, o poginu Nemcev na Spodnjem Štajerskem, če se Slovincem drobnitnica pravic od cesarja uže l. 1867 podpisanih res privoščí. Prav za prav pa to druga ni, kakor strah in groza tistih Nemcev in nemčurjev advokatov, notarjev, uradnikov, profesorjev, ki utegnejo službe zgubiti, ker se slovenščine ali nečejo, ali ne morejo naučiti. Zato ni čuda, ako sta tudi ravnatelj mariborske realke, nemec Frank, in ravnatelj gimnazije, nemec Gutscher, glasovala zoper Slovence. Tem in podobnim gospodom in jihovej deci na ljubo bi naj Slovence pustil svoje pravice in se učil nemški? Tako ne bo! Slovenci se hočemo učiti znanostij in tujih jezikov, tudi nemškega, od ljudi, ki so ali naše krvi, ali vsaj našega jezika zmožni in mu prijazni. Saj jih plačujemo sami! — V Ljubljani so dne 11., 13. in 14. aprila mestne volitve. Želimo prisrčno, da zmagajo Slovenci in nemčursko svojat pobrišejo iz slovenskega središča; Ljubljana šteje 13.000 Slovencev zraven 5000 nemcev in nemškutarjev, je toraj uže mesto slovensko. Bodi torej tudi župan in ves zastop kmalu slovensk! — Kamnik dobi obrtnijsko državno šolo; Trst pa novo železnico do Herpelta v Istri. — Magjari svoje Nemce silijo, da morajo ti slovesno in javno protestovati zoper nemško-pruski „Schulverein“. Hrvatski poslanci so za gledališče v Zagrebu dovolili 32.000 gold. podpore, da se igrajo hrvatske, pa tudi nemške in druge igre v njem. Za uboge Hrvate je to vendar preveč.

Vnanje države. Pruski deželni zbor je sklenol zatreti katoličanom sovražne postave; ljubi mir verski zavlada zopet na Nemškem. To so zraven Bogu Nemci dolžni vrlim nemškim katoliškim poslancem in časopisom konservativnim, ki so umogočili volitev pridnih poslancev. Brez pogumnih časopisov in spretnih urednikov bi ne opravili nič. — Ruski car hoče se baje preseliti v Moskvo, vse nemške in francoske šege, obleko, govoricó je pri svojem dvoru odpravil in zaukazal slovansko. Judi morajo iz cesarstva! V Odesi so 3 nihilisti ustrelili generala Strelnikova, bili ugrabljeni in takoj obešeni. Trdnjave proti nemškej meji in avstrijskej zidajo Rusi, za sedaj se porabi v to svrhu 15 milijonov rubljev. — Turški sultan pozval je mnogo nemških oficirjev, ki mu razdjano vojsko v red spravljajo. — Greški kralj je po noči se sprehajal in od neopaznega vojaka bil obstreljen. — Italijani so na Francoze jako hudi, ker so jim ti pod nosom proč vzeli Tunis v Afriki; toda vročo jezo so si precej ohladili, sprevidevši, da jim treba zaveznikov proti Bismarku, kateri grabi proti jugu in tudi Francoze želi še enkrat potlačiti. Papeža je obiskal ruski veliki knez Vladimir. Pravoč je, da bode sedaj ruska vlada pravičnejša katoličanom. — Franco-

zom stane zasedenje Tuneške dežele uže 80 milijonov frankov. — Na Španjolskem nastala je mala rabuka v Barceloni; ljudje nečejo delati, se klatijo po ulicah in hočejo, da bi kralja zapodili in republiko proglasili. Policija zaprla je okolo 50 ljudij. — Brazilijanski cesar prorokuje velik boj med Nemci in Francozi, ti bodo zopet tepeni, zgubijo polovico dežele. Vrhú tega še po baše železni Bismark v svojo mavho lepo Belgijo in bogato Holandijo! Čudno prerokovanje!

Za poduk in kratek čas.

Mostar.

II. Poprej bila je v Mostaru šola za kakih 15 krščanskih fantičev, ki so se učili turškega jezika, da so zamogli pozneje kako častnejšo službo doseči. Za ta zavod je neki J. D. oskrbel in posvetil škofu Kraljeviću turško-slovansko slovnico: „Kava idi Osmanije. Eseri chamei Mehmed Fuad ve Ahmed Džeudet. Pravila otomanskoga jezika spisal Mehmed Fuad i Ahmed Džeudet, iz turškega jezika preveo, a stranom preradio i koristnimi spisi nadpunio J. D.“ Tako so torej katoličani vestno skrbeli za duševni napredek svoje mladine. Srbi imajo neki dve šoli; mubamedani pa štejejo čez dvajset mejtefov ali ljudskih učilnic — se ve slabih. Mostar je bil in je še menda sedaj sedež ruskega, francoskega, italijanskega in nemškega konsulata, pravoslavnega vladike ter višjih carskih sodnij in uradnij. Mesto trži z Dobrovnikom in Trstom. Naj zvedenejši trgovci so Srbi in tudi najbogatejši. Govori se, da je bil Mostar rimski municipij, rimska naselbina, pod imenom Matrix ali Pons vetus = Most stari. Mogoče. Res je, da veže prav star, sila močen, kamnat most predmestje Podhum z ostalim mestom. Vzdiga se okolo 80' drzovito nad Neretvo. Ukazal ga je neki ali cesar Trajan ali pa Hadrijan postaviti. Nečem ugovarjati, ali opomniti smem, da je tudi v Sarajevu most čez Miljačko „Kozja čuprija“, ki je zelo podoben Mostarskemu. Okolo mosta čez Neretvo je še najti obilo ostankov starinskih trdnjav, kakor so črne skale, starikast stolp, iz katerega bi se še dandanes mogel most proti vsakemu napadu in uporú braniti. Herceg Štefan je opasal mesto s krepkim zidovjem. V 17. veku bil je Mostar od Benečanov dvakrat vzeti in osvojen. Po dohodu avstrijske vojske spremenilo se je v mestu marsikaj. Trgovina se je obnovila ter povzdignila, nove kavarne so se odprle pa nove gostilnice in pekarije.

Da se sprehajaš po čaršiji, doné ti na ušesa razni jeziki, kakor hrvatski, italijanski, nemški in francoski. Dva elegantna hotela sta nastala, odkar Avstrijanci zapovedujejo Mostaru, in sicer hôtél Ragusa in hôtél Avstrija; oba z evropskim komfortom. Toliko v obče o hercegovinskej metropoli ali stolici.

Smešnica 14. Nekdo se je obut, s črevlji na nogah, v postelj spravljaj. Gospodinja ga vpraša: Kaj si se s pametjo skregal? — „O ne!“ jej odgovori: Že dve noči se mi je sanjalo, da po glazevini hodim, in to je bilo strašno — danes pa vem, da se mi ni ničesa bati. Srepež.

Razne stvari.

(*Matica slovenska*) podeli letos društvenikom: Slovnico Šumanovo, Somatologijo Samičevo in letopis. Geometrija Lauterjeva je dotiskana. Za izdavanje učnih knjig srednim šolam izvoljen je odsek, v kateri so izvoljeni: Šuklje, Vodušek, Zupančič, Tomšič in Marn.

(*Ponočni brzovlaki*) na južnej železnici bodo bržeje vozili, ker se prirejajo močnejše mašine.

(*Šolske novosti*.) G. Drnjač je imenovan za uda šolskemu okrajnemu svetu v Mahrenbergu, g. Bračko za nadučitelja v Leskoveci, g. Wudler v Ljubnem, g. Meier v Pernicah (znata slednja dva slovenski?) in gosp. Šegula sme s službo menjati.

(*Stepli*) so se vojaki in civilisti v Mariboru v krčmi „pri zlatem konji.“ Bilo je več ranjenih in jeden civilistov je precej razklano bučo nesel domov.

(*Tretji vinski sejem v Zagrebu*) vršil se bode dne 25., 26., 27. aprila.

(*Norljava ženska*) Marija Radoličeva iz Poldove stopila je pri Črešnovskem tunelu preblizu k hlaponu in je bila tako hudo ranjena, da je morala umreti.

(*Grajščino Freistein*) v spod. Poljskavi prodal je Jud Samuel Mendl za 140.000 fl. Zagreb-skim sestram Magdalenaricam, ki bodo ondi ustanovile izgojevališče za pridne dekletke. Jud je baje dobička 30.000 fl. v žep djal.

(*Osepnice*) hudo razsajajo v Pebrežji blizu Ptuja.

(*V Lilaškem vrhi*) je pogorel posestnik P. Terbiž. Siromak je tudi grozno opečen.

(*Za novo Šavniško šolo*) izvolili so Poličanec baje zato g. Antauerja v šolski svet ker so vinarji večidel v rokah meščanov in so baje ti med seboj in iz sebe volih meščana. Tako se nam poročaj! Je li res tako?

(*Za družbo vednega češčenja*) so darovale naslednje župnije: Brežice drugič 1 fl. 24 kr., Čadram 2 fl. 80 kr., sv. Jurij na južni zel. drugič 4 fl., Žusem 13 fl., Sibika 8 fl. 13 kr., Celje drugič 10 fl., Središče 6 fl. 66 kr., Maribor tretjč 10 fl. 23 kr., sv. Lovrenc v Slov. gor. 8 fl., Remšnik 6 fl. 50 kr.

(*Slovenske prošnje*) poslale so občine sv. Mohor in Plat po blagorodnem g. Mihaelu Hermanu visokemu državnemu zboru.

(*Druhal.*) Dne 25. marca na praznik M. B. so Ojstriški rudarji na Doli kmečkega fanta brez vsakega uzroka tolovajsko ubili, par družih smrtno

ranili, vsakega, ki jim je v roke prišel napadli, da še celo starčeki in otroci niso bili pred njimi varni.

(*Pesmaričica po številkah*) za nežno mladino s pristavkom 10 narodnih napevov (64 številka na 48 straneh). Sestavil Anton Foerster, založil in natisnil Rudolf Milie v Ljubljani. Cena 15 kr. Pri tej lepi obliki in pri taki nizki ceni tega broširanega praktičnega zvezka pričakujemo, da bode prvi natis takoj razprodan. Po pošti naj se priloži za 1 iztis 2 kr., za 2 do 7 iztisov 5 kr., za 8 do 17 iztisov 10 kr., od 17 iztisov dalje 15 kr. — Na vsakih 12 iztisov priloži se 1 iztis brezplačno.

(*Iz Griž*) pri Celji nam je veljaven mož poslal zagovor župana in tajnika. Krivic nečemo nikomu delati. Zato objavimo dopis kmalu.

(*Od sv. Urbana nad Ptujem*) ali morebiti le v Ptuji doma oglasil je se v „Cillier-Ztg.“ nek bedasti nemškutar zoper podpisovanje slovenskih prošenj. Sram ga bode, ki v lastno skledo pljuba.

(*Zaupnico dr. Vošnjaku*) za izvrstno zagovarjanje Slovencev v državnem zboru je poslal okrajni odbor.

(*Obrazcev za slovenske prošnje*) ima na prodaj g. Leon, tiskar v Mariboru, 3 kr. iztis.

(*V mariborski bolenišnici*) preiskuje okrožna sodnija oskrbnikovo neredno gospodarstvo, mnogo meščanov bilo je zaslišanih, oskrbnik Barthel je odstavljen. Pravoč je, da bode mariborski župan dr. Reiser še plačevati mogel, ker Barthelnu ni dovoljno na prste gledal.

(*Pogorel*) je M. Pirš v Lazah pri Konjicah.

(*Izlet*) napravijo „turnerji“ iz Gradca, Celja, Ptuja, in Radgone dne 9. aprila v Slov. Bistrico.

(*Plaz*) 300 seznjev dolg dela južno železnico nevarno pri Zagorji.

(*Velikonočno streljanje*) prepovedalo je ljutomersko e. k. glavarstvo. Dopisatelj iz Ljutomera se močno žali zaradi tega. Pravi, naj bi se bedakom prepovedalo, ne pa vrlim kristijanom, ki te dni radi svoje veselje, da je Kristus vstal, s streljanjem po navadi vseh Jugoslovanov javno kažejo. Je pač težko vsem pogoditi. Zopet drugi so zoper streljanje, ker se vsako leto nesreče go-dijo.

(† *Umrli*) je 24. marca t. l. g. Ignacij Katschthaler, mnogoletni pregledovalec cerkvenih računov naše škofije, po dolgej in mučnej bolezni, 64 let star.

(*Dražbe*) 11. aprila Franc Stergar na mestnem v. hu Ptujskem 3905 fl., Jožef Ogrizek v Rogaci 5228 fl., 14. aprila Marija Rotman v Kušerniku itd. 3875 fl., Katra Spah v Leskoveci 6200 gold., 18. aprila Jakob Krajnc v Okiči 4018 fl.

Loterijske številke:

V Trstu 1. aprila 1882: 68, 72, 58, 71, 6.
V Linci „ „ 9, 54, 17, 53, 16.

Prihodnje srečkanje: 15. aprila 1882.

2—2

Zahvala.

Dozvoljujem si generalnej agenciji ogersko-francoske zavarovalne družbe na delnice v Gradci, v Radeckijevej ulici šte. 8, za hitro in jako točno pregledanje in izplačanje storjene škode pri požaru dne 10. t. m. izreči dolžno zahvalo pa tudi rada ovo družbo vsem, ki hočejo kaj zoper ogenj zavarovati, najtoplejše priporočim.

Občina: gornja Grajena pri Ptuj
dne 15. marcija 1882.

Ana Vohel.

Mežnarsko in organistovsko

službo želi nastopiti človek od mladega pri cerkvi, oženjen, zdrav in čvrst, poseben umetnik v orgljanji in petji. Tudi zamore biti kot kapelnik, ker razume vsako muzikalno orodje rabiti, in na vsako poduk deliti. Dobrih spričeval ima pokazati. Več se izvé pri gospodu dekanu v Rogaci. 3—3

Dobra knjiga.

V založbi W. Blanke v Ptuj izišla je priljubljena knjiga:

Marija žalostna mati

v novej izdaji. Velja nevezana 25 kr., v papir vezane 50 kr., v usnje vezana pa 90 kr. Kdor priloži 10 kr. poštuine, temu se došlje po pošti pod križnim ovitkom. 3—3

Zahvala in priporočba.

Zahvaljujem se vsem, kateri so me dozdej naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

Posebno opozorujem č. dubovščino, da izdelujem tudi talarje, birete in kolarje lepo in po prav nizki ceni.

Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

2—12 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.

3—3

Ponudba.

Organist s prav dobrimi spričali in izurjen v orgljanji želi priti za organista na kako faro. Več se izvé pri cerkvenem predstojništvu v št. Janži pošta Velenje (Wöllan).

Posojilnica v Mariboru
uraduje vsaki torek in soboto.

Hranilne vloge na 5%
obresti in vsakojaka plačila sprejemajo se vsaki uradni dan.

Posojila se dajejo samo v torkih.

Društvena pisarnica
je v Tegetthoffovih ulicah hiš.-št. 9.

1—7

Odbor.

2—3

Naznanilo.

Gregor Keuc, izdelovatelj obleke za gospode in cerkvenih paramentov se uljudno priporočuje slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakojake moške obleke; umé tudi lepo izdelovati za čestite duhovne gospode: talare, kolare, birete in mešno opravo hitro in po najnižjej ceni.

Gregor Keuc,

v Mariboru, Pfarrhofgasse, šte. 5.

4—6

Priporočba.

Barve v oljnatem firnežu in tudi sube, oljnati firnež, terpentiu, kopallak, spirituslak, kakor tudi raznovrstne čope in vse v to vrsto spadajoče stvari po velikem in drobnem se dobijo po najnižji ceni v

kupčiji z barvami:

v Mariboru, gosposke ulice 19, „pri psu“.

S spoštovanjem

H. Billerbeck.